

В статтє розглядаютьсѧ напрямѧ, змїст, форми діяльності науково-дослідної лабораторії на філологічному факультеті педагогічного університету, спрямовані на забезпечення продуктивного діалогу викладача і студента.

Semenog O. Scientific and research laboratory of filological faculty: productive dialogue between the teacher and the student

This article is devoted to the directions, contents and forms of activity of scientific and research laboratory on a basis of filological faculty of pedagogical university. The activity of laboratory is intended to provide productive dialogue between the teacher and the student.

УДК [378.147:004]:371.13

Суржанська В.А.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

РОЗРОБКА ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті аналізуютьсѧ можливості створення інформаційного ресурсу для роботи зі студентами спеціальності «Дошкільна освіта». Розкрито орієнтовний зміст інтерактивного методичного комплексу навчальної дисципліни «Дошкільна педагогіка»

Сучасну освіту уже доволі важко уявити без використання комп'ютера та інформаційних технологій. Саме у цьому напрямку зараз розвивається педагогічна наука і практика. Одним із її **актуальних завдань** є розробка технології та застосування навчально-методичних матеріалів нового покоління. Інформатизація освіти, як нагальна потреба сьогодення, вирішує таке важливе завдання, як масове використання комп'ютерних технологій на усіх щаблях освіти, у тому числі і вищій. При цьому суттєво змінюється роль викладача, структура, зміст та якість самої освіти – вона стає інтерактивною. Поряд з цим, використання комп'ютера у навчальному процесі визначає нові можливості організації самостійної роботи студента, яка на сьогодні складає значну частину навчальної роботи майбутніх фахівців. Відповідно до цього, необхідно сформулювати досить високий рівень готовності до роботи із сучасними інформаційними технологіями як викладача, так і студента. Не менш гостро стоїть проблема правового урегулювання питань розробки, сертифікації, тиражування, користування та розповсюдження навчальних та методичних посібників, створених з використанням сучасних інформаційних технологій.

Метою даної публікації є розкрити зміст інформаційного ресурсу забезпечення навчальних курсів підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах.

Визначена мета конкретизується такими завданнями:

1. На основі аналізу наукових джерел виявити проблеми та можливості впровадження інформаційних технологій у навчальний процес вищої школи.

2. З урахуванням структури мультимедіа розкрити зміст та структуру інформаційного ресурсу, а також переваги його використання на прикладі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в курсі «Дошкільна педагогіка».

На сьогодні вивчення можливостей застосування інформаційних технологій навчання, створення комп'ютерних навчальних систем здійснюється багатьма науковцями та педагогами-практиками (В.Бакаловим, А.Бархаєвою, Ю.Бархаєвим, Л.Гришко, І.Захаровою, Т.Клименко, І.Клочко, Б.Крук, М.Лутфіллаєвим, В.Монаховим, Г.Нечаєнко, В.Олексюком, Є.Полат, І.Пустинниковою, Ю.Триус, М.Шишкіною та багатьма іншими). Дослідниками вивчаються різноманітні питання створення, розповсюдження користування широким колом комп'ютерних засобів: освітніх порталів та Web-сайтів, спеціалізованих каталогів, електронних довідників та підручників, тренінгів, навчальних відео фільмів, комп'ютерних моделей, тестових завдань тощо.

Вивчення наукових робіт та досвід власної педагогічної діяльності засвідчують, що реалізація комп'ютерних технологій навчання потребує відповідного матеріального забезпечення, підготовленого викладача та спеціально створених електронних навчальних матеріалів. Впровадження у практику названих технологій дозволяє визначити низку проблем у цій галузі:

- Навчальний процес вищої школи потребує відповідного матеріального забезпечення як навчальних занять, так і позааудиторної діяльності його учасників. У зв'язку з цим виникає постійна потреба оновлення комп'ютерного парку, ліцензійних програмних засобів, спеціальної підготовки співробітників, що є досить витратною справою. Не зважаючи на те, що навчальні заклади постійно придбають комп'ютери, їх все ж таки ще не достатньо для того, щоб вони були доступними для роботи на кожному навчальному занятті, у кожній аудиторії. Так само, слід вказати, що не усі студенти мають змогу придбати комп'ютерну техніку для самостійної роботи вдома.

- Готовність викладачів до використання у роботі комп'ютерних технологій перебуває на низькому, а іноді й незадовільному рівні. Лише незначна частина викладацького складу може систематично використовувати комп'ютер у організації навчальної діяльності студентів, проведенні власної науково-дослідної роботи, створенні відповідного дидактичного забезпечення тощо. Відсутність спеціальної підготовки гальмує формування відповідної компетентності викладача. У окремих випадках педагоги самотужки опановують певні знання та навички, але часу на цю діяльність у них небагато, що, відповідно, уповільнює процес підготовки до занять, організацію науково-дослідної та методичної роботи.

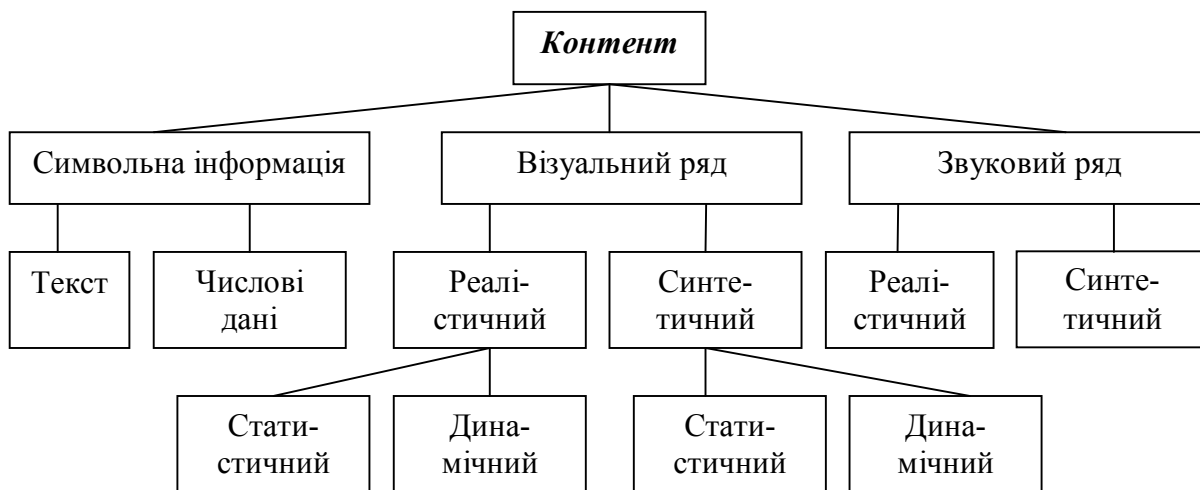
- На сьогодні гостро стоїть питання про створення спеціальних інформаційних ресурсів забезпечення навчальних курсів. Оволодіння знаннями та практичними навичками роботи зі створення таких ресурсів відбувається переважно ентузіастами, у самостійному пошуку, без належної підготовки і базується лише на їх власному інтересі та свідомому бажанні. У такій роботі

проблемним є не тільки самостійне придбання та опанування прийомів роботи, а й питання захисту авторського права, сертифікації, надання права користування іншим особам, придбання ліцензійного програмного забезпечення тощо.

Не зважаючи на це, життя вимагає переорієнтації діяльності педагога вищої школи, який повинен шукати способи впровадження у власну педагогічну роботу сучасних інформаційних технологій. Одним з таких шляхів є створення інформаційного ресурсу забезпечення навчального курсу, який веде викладач. У науковій літературі рекомендовано створювати такі ресурси із застосуванням можливостей мультимедіа.

Мультимедіа (multimedia) – це інтерактивна система, яка забезпечує роботу з нерухомими зображеннями і «живим» відео, анімаційною комп'ютерною графікою і текстовою інформацією, природною мовою і високим стереозвуком.

А.Осін визначає таку структуру мультимедіа [1]:

Пропонуємо розглянути структуру такого ресурсу та переваги його використання на прикладі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в курсі «Дошкільна педагогіка».

Роботу над створенням інформаційного ресурсу забезпечення курсу «Дошкільна педагогіка» було розпочато у 2004 році. Досвід викладання цього курсу студентам дошкільних факультетів виявив низку потреб, які зумовили пошук оптимізації навчальної роботи зі студентами засобами нових комп'ютерних технологій. З урахуванням структури мультимедіа [1], а також ідеї, запропонованої авторами навчального посібника [2], ми вважали необхідним введення до структури ресурсу розділів, які б дали більш широкую інформацію і можливості користування нею як викладачу, так і студенту. Перейдемо до розгляду структури інформаційного ресурсу.

Передмова. Завдання цього розділу – познайомити користувачів зі змістом ресурсу, надати вказівки щодо встановлення відповідного програмного забезпечення з метою отримання можливості повністю користуватися запропонованими матеріалами.

Розробник. Розділ пропонує інформацію про автора (біографічні відомості, особове резюме, контактна інформація). Крім того тут розміщені

посилання на комп'ютерні програми, науково-методичні джерела, якими користувався автор у процесі створення матеріалів ресурсу.

Певні труднощі в роботі виникають стосовно придбання ліцензійного програмного забезпечення. Комп'ютерні програми, в яких є можливість розробляти інформаційний ресурс (Microsoft Office FrontPage, Adobe GoLive CS, Macromedia Dreamweaver та інші), обробки відео (VirtualDub, Ulead VideoStudio та інші), фото і графічних матеріалів (Adobe Photoshop, CorelDRAW та інші), аудіо (Sony Sound Forge, Easy CD-DA Extractor та інші) тощо є досить коштовними для конкретного користувача. З іншого боку недоцільно мати ці програми, наприклад на кафедральних комп'ютерах. Це пояснюється тим, що ресурс створюється індивідуально, і відповідно, потребує персонального володіння ліцензійною програмою на особистому комп'ютері автора-розробника, який переважно працює над розробкою матеріалів за межами кафедрального приміщення. Також потребують певного урегулювання питання користування повними версіями таких джерел, як наприклад, підручники. З одного боку, не можливо перевести в «електронний варіант» такий підручник повністю (оскільки його автор – інша особа, що може пред'явити претензії стосовно порушення законодавства у сфері авторського права), а з іншого – навіть створювати новий підручник, коли існує рекомендований МОН України.

Програма курсу. Пропонує користувачам інформацію стосовно змісту курсу «Дошкільна педагогіка». Матеріал програми відповідає [3], у зв'язку з чим його структуровано за модульним принципом, що відповідно створює умови для роботи в кредитно-модульній системі організації навчального процесу. Вважаємо доцільним пов'язувати гіпертекстовими посиланнями запитання Програми та інші структурні компоненти ресурсу.

Підручник. На сьогодні даний розділ представлено підручником Т.Поніманської (Київ, 2004). Зрозуміло, що користування цим розділом передбачає дозвіл автора, урегулювання відповідних питань, пов'язаних з авторським правом. У майбутньому передбачено створення оригінальних текстів, які відповідатимуть на кожне із запитань Програми курсу. Тобто, цей і попередній розділи будуть пов'язані гіпертекстовими посиланнями. Також матеріал буде доповнено відео лекціями.

Практикум. Розділ створений як ресурс для проведення практичних занять з курсу і представлений текстовою інформацією, фото, аудіо, відео файлами. Тут і звичні для навчального процесу схеми, графіки, таблиці, класифікації тощо, а також засоби нового покоління – ресурси Internet, навчальні фільми, презентації, слайд-шоу, освітні портали, Web-сайти, системи пошуку інформації тощо. Для їх створення широко застосовуються можливості сучасного комп'ютера з обробки різноманітної інформації і представлення її у такому вигляді, щоб нею можна було користуватися на заняттях, та під час позааудиторного спілкування зі студентами.

Словник. Передбачає роботу як з «паперовими» словниками, а також роботу в Internet з мережевими словниками, довідниками, енциклопедіями, «віртуальними бібліотеками». «Паперові» словники представлено за

систематичним принципом, коли один і той саме термін пропонується з різних джерел з відповідними посиланнями.

Документи. Зміст розділу складають: Конвенція прав дитини; Декларація про права дитини; Закон України «Про освіту»; Закон України «Про дошкільну освіту»; Національна доктрина розвитку освіти; Базовий компонент дошкільної освіти в Україні та Коментар до нього; Програми виховання та навчання дітей дошкільного віку «Малютко», «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Малютко-здоров'ятко», законодавчі акти з дошкільної освіти тощо.

Хрестоматія. Розділ містить портретну галерею, біографічні відомості, хрестоматійні матеріали. Матеріали цього розділу тісно пов'язані з Програмою та Підручником даного інформаційного ресурсу перехресними гіперпосиланнями.

Педагогічна практика. Спеціальний розділ з інформацією, що стосується організації педагогічних практик на усіх навчальних курсах. Тут представлено програми практики, методичні рекомендації щодо виконання кожного конкретного завдання практики, схеми аналізу різних видів занять з дітьми, форми звітної документації. Цей розділ тісно пов'язаний як з Підручником, так і з Практикумом.

Форми контролю. У розділі пропонуються тестові завдання з курсу, запитання до курсових заліків та іспитів, рекомендації щодо написання курсової та дипломної робіт. У перспективі передбачається розробка комп'ютеризованої версії тестових завдань та зв'язування гіпертекстовими посиланнями запитань до заліків та іспитів з відповідними розділами Програми та Підручника.

Допомагайлик. Довідковий розділ, що містить каталог фахових періодичних видань (представлений за тематичним принципом), добірку художнього слова для роботи з дітьми, добірку аудіо (дитячі пісні, казки, інструментальна та класична музика), добірку фізкультхвилинок, а також різних видів ігор відповідно віку дітей, «шпаргалку» для дорослих з дитячими запитаннями та відповідями на них, нескладні тести, за якими вихователь може визначити рівень розвитку дитини.

Таким чином, представлена структура на сьогодні задовольняє потреби викладача, що читає курс «Дошкільна педагогіка». Але представлений ресурс на сьогодні перебуває у користуванні лише у його автора. Численні запитання, пов'язані з тиражуванням даного ресурсу не дають можливості запропонувати ресурс у користування іншим особам. Але не зважаючи на це, використання запропонованого інформаційного ресурсу забезпечення курсу «Дошкільна педагогіка» дозволяє визначити його переваги, серед яких:

- *Доступність інформації.* Запропонований ресурс «в одному місці» представляє широкий спектр навчальної, методичної та довідкової інформації. Відповідно до цього відбувається полегшення проведення аудиторних занять, пояснення навчального матеріалу, консультування студентів за межами аудиторії, оптимізується самотійна робота студента. Комп'ютер як засіб збереження, обробки та передачі інформації дозволяє викладачеві значно розширювати і поглиблювати зміст навчання, суттєво впливати на пізнавальні

інтереси студентів, унаочнювати процес навчання, а також робить спілкування викладача зі студентами більш змістовним.

- *Автоматизована обробка інформаційних ресурсів.* Використання комп'ютерних засобів багаторазово скорочує час, що витрачається на обробку інформації. Завдяки автоматизації пошуку інформації, можливості копіювання та тиражування, переведення інформації з одного типу в інший тощо значно зменшує непродуктивні витрати часу як викладача, так і студента.

- *Підвищення ефективності навчального процесу.* Студенти стають безпосередніми активними учасниками навчального процесу. Інформаційні технології приваблюють своїми можливостями, а відповідно, їх використання підвищує пізнавальні інтереси, дозволяє залучити студентів до активної роботи як в аудиторії, так і за її межами. Окрім цього, використання представленого ресурсу дає можливість одночасної репрезентації матеріалів з різних джерел (енциклопедій, довідників, підручників, хрестоматій, методичних матеріалів тощо). Окремо серед них слід відзначити джерела нового покоління (презентації, слайд-шоу, комп'ютерні моделі, відео фрагменти, навчальні фільми тощо).

- *Відповідність навчання реальним потребам галузі.* Технічні можливості, які надає комп'ютер, забезпечують включення студентів у процес міркування завдяки візуалізації навчального матеріалу, засвоєння якого здійснюється в умовах спілкування, спільного обмірковування та формування стилю педагогічної діяльності. Користування Internet надає можливість включення матеріалів мережі як в аудиторні форми роботи, так і у самостійне опрацювання.

- *Можливість багаторазового звернення до певного фрагменту навчального ресурсу.* Процес навчання будується таким чином, що у його змісті пропонуються шляхи розв'язання задач, зміст навчання будується з урахуванням реальних професійних потреб і проблем дошкільної освіти. Так, наприклад, студент, у якого виникла потреба у поверненні до змісту окремої теми, може зробити це самостійно, і стільки разів, скільки йому необхідно. При цьому він робить це незалежно від викладача і всієї групи, у зручний час та спосіб. Аналогічно, перегляд відео фрагментів роботи з дітьми у дитячому садку, дає можливість більш детально проаналізувати, визначити відповідність мети, змісту та методів педагогічної взаємодії з дітьми, зупинитися і повторити певні фрагменти для уточнення і глибшого розуміння тощо. Це певною мірою вирішує проблему, пов'язану з обмеженою кількістю годин практики, неможливістю організації перегляду та аналізу показових видів роботи з дітьми, що надалі забезпечить успішне виконання студентом завдань педагогічної практики, а потім і майбутньої професійної діяльності.

- *Удосконалення та виникнення нових методів навчання.* Викладач перебуває у постійному пошуку удосконалення форм та методів навчання. Використання нових інформаційних технологій призвело до використання таких нових методів навчання, як лекції із застосуванням мультимедіа, лекції-візуалізації, робота з джерелами Internet, перегляд та аналіз відео та фото матеріалів, робота з матеріалами презентацій тощо.

• *Організація інформаційно-комунікативного середовища.* У разі вирішення проблеми сертифікації розробленого інформаційного ресурсу, вбачаємо доцільним його тиражування у декількох варіантах. По-перше, представлення на сайті університету, або окремому предметному сайті. По-друге, видання спеціальної серії навчальних CD або DVD дисків з окремими розділами, що більш повно представлятимуть ту чи іншу складову ресурсу. Вважаємо доцільним самостійне створення навчального відео, використання якого оптимізує процес навчання. Відеотека, в якій зібрано фрагменти роботи з дітьми під час різних режимних моментів, проведення занять, організації різних видів діяльності, а також навчальні відео фрагменти, що розкривають вікові особливості дітей від народження до вступу до школи, суттєво збагатять зміст як самостійної роботи студента, так і вирішать низку проблем організації аудиторних занять.

Висновок. На основі аналізу наукових джерел виявлено проблеми та можливості впровадження інформаційних технологій у навчальний процес вищої школи. З урахуванням структури розкрито зміст та структуру інформаційного ресурсу на основі використання мультимедіа та доведено переваги його використання у професійній підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в курсі «Дошкільна педагогіка».

У межах однієї статті важко висвітлити усі аспекти і проблеми розробки та застосування інформаційних технологій. Тому у **подальших публікаціях** будуть висвітлені результати проведеної нами роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Осин А.В. Мультимедиа в образовании: контекст информатизации. – М.: Агентство «Издательский сервис», 2004. – 320 с.
2. Вища освіта і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – С. 248-249.
3. Програми фахових дисциплін з підготовки бакалаврів спеціальності «Дошкільне виховання». – Частина 1. Теоретичні основи підготовки. – К.: РІА «БЛІЦ», 2004. – С. 13-51.

Суржанская В. А. Разработка информационного ресурса обеспечения курсов подготовки будущих воспитателей детей дошкольного возраста в высших учебных заведениях.

В статье анализируются возможности создания информационного ресурса для работы со студентами специальности «Дошкольное образование». Раскрыто примерное содержание интерактивного методического комплекса учебной дисциплины «Дошкольная педагогика».

Surzhanskaya V. Creation of an information resource of maintenance of training courses of preparation of the future tutors of children of preschool age in higher educational institutions.

In article analyses opportunities of creation of an information resource for work with students of a specialty «Preschool education». Is an opened content of an interactive methodical complex of a subject matter «Preschool pedagogic».